

WIOLETTA KAMIŃSKA

Akademia Świętokrzyska w Kielcach

AKTYWNOŚĆ GOSPODARCZA OSÓB FIZYCZNYCH W MAŁYCH MIASTACH POLSKI

Abstract: Economic Activity of the Physical Persons in Small Towns of Poland.

This paper aims at analysis of the distribution of small private companies run by physical persons in the smallest towns of Poland. The study has included 479 towns, inhabited by less than 10 thousand dwellers in the year 2003. In the light of this analysis one can claim that companies of physical persons are important element of the economic structure of small towns. In 2003 there were over 170 thousand such companies. Thus, one can assume that as a result of economic activity of physical persons approximately 340 thousand work places emerged. Particular little towns were characterized by various attraction as far as emergence of small private companies is concerned. The greater number of the companies developed in the towns lying in the suburban zone of the great urban and industrial agglomeration, with strongly developed function: industrial, touristic or spa; situated along the main communication trails with over local functions.

Wstęp

Proces transformacji gospodarczej zapoczątkowany w Polsce pod koniec lat 80. XX w. przebiegał z różnym natężeniem w czasie i w przestrzeni. Poszczególne regiony i jednostki osadnicze odznaczały się odmiennym tempem przyjmowania nowych zasad gospodarowania. Duże miasta szybko przystosowały się do reguł gospodarki rynkowej. Wpłynęły na to ukształtowane historycznie możliwości uzyskania konkurencyjności ze względu na położenie geograficzno-ekonomiczne, stan infrastruktury (Kołodziejwski 2000; Dunford, Benko 1991; Krätke 1991) oraz rynek pracy kwalifikowanej, rynek usług specjalistycznych i szczególnie innowacyjne środowisko (Veltz 1991). Natomiast w małych miastach sytuacja gospodarcza przedstawiała się zdecydowanie gorzej. Upadek państwowych przedsiębiorstw przemysłowych, które były ważnym miejscem pracy mieszkańców małych miast spowodował szybki wzrost bezrobocia. Słabo rozwinięte pozostałe działy gospodarki nie mogły wchłonąć rosnącej rzeszy

bezrobotnych. Szybko okazało się, że nowe miejsca pracy powstają głównie w małych prywatnych firmach prowadzonych przez osoby fizyczne. W 2003 r. firmy te stanowiły 81% ogólnej liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w małych miastach.

W związku z powyższymi uwagami celem prezentowanego opracowania jest analiza aktywności gospodarczej osób fizycznych w małych miastach Polski w 2003 r. Badaniem objęto 479 miast, które w 2003 r. liczyły do 10 tys. mieszkańców.

1. Źródła informacji i metody badań

Analizę oparto na danych dotyczących liczby zakładów osób fizycznych zarejestrowanych w systemie REGON w 2003 r. Obecnie jest to jedyne dostępne źródło tych informacji. Ze względu na opinie, że dane z REGONU są częściowo nieaktualne, porównano je z danymi urzędów skarbowych. W 2003 r. według danych z systemu REGON w Polsce funkcjonowało 2,8 mln zakładów osób fizycznych, natomiast według urzędów skarbowych 2,4 mln. Oznacza to, że dane z REGONU są o 16,6% wyższe od danych z urzędów skarbowych. Nakazuje to ostrożność w postępowaniu badawczym. Jednak liczba podmiotów w REGONIE świadczy o aktywności w podejmowaniu inicjatyw przedsiębiorczości, natężeniu ruchu w tej dziedzinie i dlatego nie należy tych danych bagatelizować (Glikman 2000).

Według GUS-owskiej klasyfikacji wielkościowej i własnościowej podmiotów gospodarczych, zakłady osób fizycznych należą do małych prywatnych przedsiębiorstw.

Zakres metod obejmuje podstawowe wskaźniki statystyczne, w tym wskaźnik przedsiębiorczości obrazujący liczbę małych firm na 1000 mieszkańców oraz iloraz lokalizacji obliczony jako stosunek procentowego udziału miasta w liczbie małych firm prywatnych w kraju do udziału procentowego miasta w liczbie ludności Polski. Iloraz lokalizacji można traktować jako miernik relacji (nadwyżki-niedoboru) małych zakładów względem ludności (Stryjakiewicz 1999). Rozmieszczenie zakładów osób fizycznych przedstawia ryc. 1.

2. Zakłady osób fizycznych w miastach Polski w 2003 r.

W 2003 r. w Polsce w systemie REGON zarejestrowanych było 2802,7 tys. zakładów osób fizycznych, z czego 73,5% w miastach i 26,5% na obszarach wiejskich (tab. 1). Iloraz lokalizacji wskazuje na istotną przewagę miast nad

Tabela 1

Liczba podmiotów osób fizycznych zarejestrowanych w systemie REGON
na obszarach miejskich i wiejskich w Polsce w 2003 r.

Wyszczególnienie	Liczba podmiotów osób fizycznych	Struktura	Liczba ludności (mln)	Struktura	Iloraz lokalizacji
Miasta	2 061 032	73,5	23,6	61,8	1,20
Wieś	741 627	26,5	14,6	38,2	0,70
Razem	2 802 659	100,0	38,2	100,0	x

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (tab. 1-8).

obszarami wiejskimi w zakresie ich atrakcyjności dla lokalizacji tego typu podmiotów gospodarczych.

Atrakcyjność ta jest zróżnicowana w zależności od wielkości miast, ich znaczenia i położenia w sieci osadniczej oraz od funkcji, jakie miasta pełnią w strukturze gospodarczej danej jednostki przestrzennej. Można przyjąć, że atrakcyjność miast dla lokalizacji zakładów osób fizycznych w dużym stopniu zależy od ich wielkości (tab. 2).

W 2003 r. najwięcej zakładów osób fizycznych było zlokalizowanych w wielkich miastach (pow. 200 tys. mieszkańców). Na ich terenie było skoncentrowanych ponad 1/3 wszystkich tego typu zakładów zarejestrowanych na obszarach miejskich Polski. Natomiast najmniej małych prywatnych firm było skupionych w małych miastach (do 10 tys. mieszkańców), w których funkcjonowało 171,6 tys. zakładów osób fizycznych. Stanowiło to 8,3% ogólnej liczby tego typu podmiotów zarejestrowanych w miastach, podczas gdy skupiały one

Tabela 2

Zakłady osób fizycznych w miastach Polski w 2003 r.

Miasta o liczbie ludności (tys.)	Liczba			Struktura			Iloraz lokalizacji
	miast	zakładów osób fizycznych	ludności (tys.)	miast	zakładów osób fizycznych	ludności	
do 10	479	171 641	2 219,5	54,3	8,3	9,4	0,88
10-20	183	227 524	2 684,4	20,7	11,0	11,4	0,97
20-50	132	351 614	4 091,9	15,0	17,1	17,4	0,98
50-100	49	265 378	3 318,8	5,5	12,9	14,1	0,91
100-200	22	240 693	2 995,4	2,5	11,7	12,7	0,92
powyżej 200	18	804 182	8 261,2	2,0	39,0	35,0	1,11
Razem	883	2 061 032	23 571,2	100,0	100,0	100,0	x

9,4% mieszkańców miast. Iloraz lokalizacji wyniósł 0,88 i był najniższy spośród wszystkich grup wielkościowych miast. Oznacza to, że małe miasta były najmniej atrakcyjne dla lokalizacji zakładów osób fizycznych.

3. Małe firmy w małych miastach Polski w 2003 r.

W 2003 r. najwięcej małych prywatnych firm było skoncentrowanych w miastach liczących 6-6,9 tys. mieszkańców (tab. 3). Grupa ta liczyła 53 miasta, które łącznie skupiały 14,5% ogólnej liczby zakładów zarejestrowanych w małych miastach Polski oraz 15,4% mieszkańców. Drugą grupę stanowiły miasta o liczbie ludności 3-3,9 tys., którą tworzyło 88 badanych jednostek osadniczych obejmujących razem 14,3% zakładów oraz 13,8% ludności. Względnie wysoką liczbę podmiotów osób fizycznych zarejestrowano również w miastach o liczbie ludności 9-9,9 tys. (12,8% zakładów i 12,4% mieszkańców) oraz w miastach liczących 5-5,9 tys. (odpowiednio: 12,0% i 11,6%). Natomiast najmniej przedsiębiorstw prowadzonych przez osoby fizyczne funkcjonowało w najmniejszych miastach (do 2 tys.). W 48 tej wielkości miasteczkach zanotowano 3,7% ogólnej liczby zakładów funkcjonujących w małych miastach oraz 3,6% mieszkańców. Analizując ilorazy lokalizacji można stwierdzić, że tylko w 5 grupach wielkościowych badanych miast są one nieznacznie wyższe od 1, co wskazuje na „lekką nadreprezentację” zakładów w stosunku do mieszkańców.

Tabela 3

Zakłady osób fizycznych w małych miastach Polski w 2003 r.

Miasta o liczbie ludności	Liczba			Struktura			Iloraz lokalizacji
	miast	zakładów osób fizycznych	ludności (tys.)	miast	zakładów osób fizycznych	ludności	
do 2000	48	6 402	80,5	10,0	3,7	3,6	1,03
2000-2999	96	17 912	239,1	20,0	10,4	10,8	0,97
3000-3999	88	24 254	306,1	18,4	14,3	13,8	1,02
4000-4999	62	20 207	275,1	12,9	11,8	12,4	0,95
5000-5999	47	20 618	258,5	9,8	12,0	11,6	1,03
6000-6999	53	24 975	341,9	11,1	14,5	15,4	0,94
7000-7999	30	18 415	222,2	6,3	10,7	10,0	1,07
8000-8999	26	16 835	221,9	5,4	9,8	10,0	0,98
9000-9999	29	22 023	274,2	6,1	12,8	12,4	1,04
Razem	479	171 641	2219,5	100,0	100,0	100,0	x

4. Rozmieszczenie zakładów osób fizycznych w małych miastach Polski w 2003 r.

W 2003 r. w strukturze zakładów osób fizycznych zdecydowanie dominowało 7 małych miast: Międzyzdroje, Murowana Goślina, Puszczykowo, Kamień Pomorski, Łeba, Wysokie Mazowieckie, Białobrzegi (tab. 4, 5, ryc.1).

Tabela 4

Struktura przestrzenna zakładów osób fizycznych w małych miastach Polski w 2003 r.

Liczba zakładów osób fizycznych (przedziały)	Liczba			Struktura			Iloraz lokalizacji
	miast	zakładów osób fizycznych	ludności (tys.)	miast	zakładów osób fizycznych	ludności	
do 100	15	1 190	25,4	3,1	0,9	1,1	0,80
101-200	112	16 801	275,9	23,4	9,8	12,4	0,79
201-300	122	30 376	445,1	25,5	17,7	20,1	0,88
301-400	72	24 737	345,5	15,0	14,4	15,6	0,93
401-500	42	18 772	260,3	8,8	10,9	11,7	0,93
501-600	43	23 901	299,1	9,0	13,9	13,5	1,03
601-700	35	22 658	262,5	7,3	13,2	11,8	1,12
701-1000	31	25 329	251,7	6,5	14,7	11,4	1,30
1001-1300	7	7 877	54,0	1,4	4,5	2,4	1,89
Razem	479	171 641	2219,5	100,0	100,0	100,0	x

Miasta te na koniec 2003 r. skupiały łącznie 4,5% ogólnej liczby zakładów osób fizycznych zarejestrowanych w małych miastach oraz 2,4% mieszkańców (iloraz lokalizacji wyniósł 1,89). Oznacza to, że ta grupa miast charakteryzowała się dużą nadwyżką małych firm prywatnych w stosunku do liczby ludności.

Drugą grupę tworzyło 31 małych miast, na terenie których funkcjonowało po 700-1000 zakładów. Razem obejmowały 14,7% firm oraz 11,4% ludności (iloraz lokalizacji wyniósł 1,3). W tej grupie dominowały miasta położone w woj. dolnośląskim: (Łądek-Zdrój, Ziębice, Szczawno-Zdrój, Karpacz, Szklarska Poręba, Środa Śląska, Polanica-Zdrój, Oborniki Śląskie) oraz w woj. wielkopolskim (Kórnik, Opalenica, Kostrzyn, Pobiedziska).

Wymienione 38 miast miały dominujące znaczenie w strukturze przestrzennej zakładów osób fizycznych i łącznie obejmowały 19,2% firm i 13,8 % mieszkańców.

Natomiast w 15 badanych jednostkach osadniczych było mniej niż 100 małych prywatnych przedsiębiorstw. Są to miasteczka o liczbie mieszkańców

nie przekraczającej 2000 (z wyjątkiem Kolonowskiego i Krzanowic) położone na peryferiach swoich województw (tab. 6). Odnaczają się ujemnym przyrostem naturalnym i najczęściej ujemnym saldem migracji. Mała liczba badanych zakładów jest wyjątkowo niekorzystna, bowiem głównie te podmioty tworzą nowe miejsca pracy i są ważnym elementem w strukturze gospodarczej małych miast. Stanowią ponad 70% ogólnej liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na ich terenie.

W układzie przestrzennym wyróżniają się 3 pasy małych miast o dużej liczbie zakładów osób fizycznych:

- Pas południowy, ciągnący się od Ustrzyk Dolnych przez Suchą Beskidzką i Kalwarię Zebrzydowską po Szklarską Porębę. Miasteczka te odznaczają się wysoką atrakcyjnością turystyczną. Prywatna przedsiębiorczość od lat rozwijała się tu na podstawie rozwoju turystyki. Walory krajoznawcze, lecznicze oraz wieloletnie tradycje wpłynęły na rozwój zakładów osób fizycznych. Cechą zwiększającą atrakcyjność tych miast jest ich położenie w pobliżu południowej granicy kraju. Z 38 miast o największej liczbie zakładów osób fizycznych 14 jest położonych w tym pasie. Rozwojowi małych zakładów sprzyja również wyraźny wzrost turystycznego ruchu weekendowego (Węclawowicz-Bilska 2003).
- Pas środkowy ciągnący się równolegle do pasa południowego od Opola Lubelskiego przez Białobrzegi i Tuszyn do Murowanej Gośliny. Pas obejmuje 13 miast o największej liczbie zakładów osób fizycznych. W tej grupie znajdują się małe miasta położone w zapleczu wielkich aglomeracji miejsko-przemysłowych: Poznania (Murowana Goślina, Puszczykowo, Pobiedziska, Kórnik, Kostrzyn, Opalenica), Łodzi (Tuszyn, Poddębice) i Warszawy (Ożarów Mazowiecki). Czynnikiem wpływającym na rozwój przedsiębiorczości osób fizycznych jest niewątpliwie renta lokalizacyjna (Meissner, Borówka 1997). Dodatkowo miasta te są relatywnie lepiej usytuowane komunikacyjnie w stosunku do dużych miast (Heffner 2003), co jest powodem lokalizacji w nich kapitału zagranicznego. Pojawiają się wówczas efekty synergii lokalnej (Domański 1997), w wyniku której powstają małe zakłady kooperujące z dużymi firmami krajowymi i zagranicznymi. Sukces gospodarczy tych miasteczek wiąże się często z profesjonalnym działaniem władz samorządowych (opracowane plany przestrzennego zagospodarowania, prężność, przedsiębiorczość, promocja gminy itp.).
- Pas północny obejmujący miasta woj. pomorskiego (Jastarnia, Łeba, Nowy Dwór Gdański, Czersk, Połczyn-Zdrój, Kamień Pomorski, Międzyzdroje). Wymienione miasta należą do grupy o największej liczbie zakładów osób fizycznych. Walory krajoznawcze, lecznicze i turystyczne zadecydowały w głównym stopniu o rozwoju małych prywatnych zakładów związanych z szeroko rozumianą turystyką.

Tabela 5

Małe miasta o największej liczbie zakładów osób fizycznych w Polsce w 2003 r.

Nr woj.	Nazwa miasta	Liczba			Udział zakładów osób fizycznych w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych
		ludności	zakładów osób fizycznych	podmiotów gospodarczych*	
02	Łądek-Zdrój	6464	703	892	78,81
02	Ziębice	9545	719	926	77,65
02	Szczawno-Zdrój	5713	755	971	77,75
02	Karpacz	5311	787	930	84,62
02	Szklarska Poręba	7333	838	1005	83,38
02	Środa Śląska	8816	863	1255	68,76
02	Polanica-Zdrój	7088	870	1037	83,90
02	Oborniki Śląskie	8387	959	1169	82,04
04	Sępólno Krajeńskie	9159	739	896	82,48
06	Opole Lubelskie	8930	750	926	80,99
06	Ryki	9752	893	1078	82,84
10	Tuszyn	7212	806	971	83,01
10	Poddebice	7839	888	1064	83,46
10	Wieruszów	8858	905	1105	81,90
12	Kalwaria Zebrzydowska	4532	795	994	79,98
12	Sucha Beskidzka	9737	902	1215	74,24
12	Wolbrom	9186	907	1160	78,19
14	Ożarów Mazowiecki	7945	762	994	76,66
14	Żuromin	8668	828	977	84,75
16	Grodzów	8787	718	896	80,13
18	Ustrzyki Dolne	9658	868	1055	82,27
22	Czersk	9431	743	871	85,30
22	Nowy Dwór Gdański	9991	839	1114	75,31
22	Jastarnia	3936	954	1063	89,75
24	Wojkowice	9637	748	923	81,04
28	Lubawa	9117	705	842	83,73
30	Kórnik	6485	740	877	84,38
30	Opalenica	9078	839	1003	83,65
30	Kostrzyn	8276	840	984	85,37
30	Pobiedziska	8065	888	1040	85,38
32	Polczyn-Zdrój	8768	778	1116	69,71

Numerы województw: 02 – dolnośląskie, 04 – kujawsko-pomorskie, 06 – lubelskie, 08 – lubuskie, 10 – łódzkie, 12 – małopolskie, 14 – mazowieckie, 16 – opolskie, 18 – podkarpackie, 20 – podlaskie, 22 – pomorskie, 24 – śląskie, 26 – świętokrzyskie, 28 – warmińsko-mazurskie, 30 – wielkopolskie, 32 – zachodniopomorskie.

* Są to podmioty gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON.

Tabela 6

Małe miasta o najmniejszej liczbie zakładów osób fizycznych w Polsce 2003 r.

Nr woj.	Nazwa miasta	Liczba			Udział zakładów osób fizycznych w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych
		ludności	zakładów osób fizycznych	podmiotów gospodarczych*	
14	Wyśmierzyce	921	63	86	73,26
20	Suraż	985	36	56	64,29
26	Działoszyce	1 122	85	120	70,83
08	Szlichtyngowa	1 330	52	81	64,20
06	Frampol	1 478	95	124	76,61
20	Kleszczele	1 491	92	125	73,60
18	Ulanów	1 494	80	113	70,80
32	Moryń	1 610	97	126	76,98
16	Ujazd	1 651	77	108	71,30
24	Sośnicowice	1 804	94	135	69,63
14	Mordy	1 842	98	134	73,13
18	Cieszanów	1 900	68	91	74,73
02	Wleń	1 906	96	121	79,34
24	Krzanowice	2 293	70	100	70,00
16	Kolonowskie	3 576	87	123	70,73
	Razem	25 403	1190	1643	72,40

* Są to podmioty gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON.

Natomiast spośród 15 miast o najmniejszej liczbie małych prywatnych przedsiębiorstw 6 (Suraz, Kleszczele, Mordy, Frampol, Ulanów i Cieszanów) jest położonych „we wschodniej strefie aktywności gospodarczej” (Horodeński, Rościszewski 1999), a 4 w pobliżu granicy woj. opolskiego i śląskiego. Zazwyczaj są to najstabilniej wykształcone małe miasta, a np. Suraz i Wyśmierzyce nie odpowiadają „normom miejskości” nie tylko w zakresie wielkości zaludnienia, ale także poziomu wyposażenia infrastrukturalnego i charakteru bazy ekonomicznej (Sokołowski 1996).

5. Wskaźnik przedsiębiorczości w małych miastach Polski w 2003 r.

Syntetycznym miernikiem obrazującym atrakcyjność małych miast dla lokalizacji zakładów osób fizycznych jest wskaźnik przedsiębiorczości.

W 2003 r. dla wszystkich miast w Polsce wskaźnik ten wyniósł 87,3 a dla małych miast 79,5, co był najniższą wartością spośród wszystkich grup wielkościowych polskich miast. Potwierdza to wcześniejszą tezę, że małe miasta odznaczają się najniższą atrakcyjnością dla lokalizacji zakładów osób fizycznych.

W grupie małych miast najwyższymi wskaźnikami przedsiębiorczości charakteryzowały się miasta z liczbą mieszkańców 7-7,9 tys. (82,9) oraz 9-9,9 tys. (80,3). Natomiast najniższe wskaźniki zanotowano w grupie miast liczących 4,-4,9 tys. mieszkańców (73,5) i 6-6,9 tys. (73,1) (tab. 7).

W układzie przestrzennym najwyższy wskaźnik (powyżej 200) zanotowano w 5 miastach: Łeba, Krynica Morska, Jastarnia, Międzyzdroje i Koziegłowy (tab. 8). Wysokie wskaźniki (130-200) wystąpiły również w kolejnych 11 miastach: Kalwaria Zebrzydowska, Podkowa Leśna, Brok, Karpacz, Białobrzegi, Żarki, Rajgród, Pilzno, Puszczykowo, Świątniki Górne i Szczawno-Zdrój. Trzecią grupę tworzyło 51 miast, w których analizowany wskaźnik wahał się od 100-130.

Wśród wymienionych 67 miast o najwyższych wskaźnikach przedsiębiorczości można wyróżnić:

1. Miasta o atrakcyjnym położeniu (przygranicznym, nadmorskim), wysokiej atrakcyjności turystycznej oraz walorach leczniczych (Łeba, Jastarnia, Międzyzdroje, Krynica Morska, Wolin i Kamień Pomorski na północy Polski oraz Szklarska Poręba, Szczawno-Zdrój, Karpacz, Łądek-Zdrój, Polanica-Zdrój, Szczyrk, Maków Podhalański na południu kraju). Większość z tych miast należy do tzw. setki liderów rozwoju lokalnego (Surańska 2000). Miasta położone w zapleczu wielkich aglomeracji miejsko-przemysłowych (np. Tuszyn, Poddębice, Kostrzyn, Murowana Goślina, Pobiedziska, Leśna Polana, Słomniki, Proszowice).
2. Najmniejsze miasteczka (do 5 tys. mieszkańców), które są często położone na peryferiach swoich województw, niedoinwestowane infrastrukturalnie, z poważnymi problemami demograficznymi. W miasteczkach tych małe prywatne firmy niemal wyłącznie tworzą miejsca pracy i dają nadzieję na dochód. Zakłady osób fizycznych stanowią w nich 80-90% ogólnej liczby podmiotów gospodarczych. Można więc przypuszczać, że małe prywatne firmy łagodzą konflikty powstające na rynkach pracy w najmniejszych miastach Polski.

Natomiast najniższe wskaźniki przedsiębiorczości – do 50 wystąpiły w 47 badanych jednostkach osadniczych. W tej grupie aż 33 miasta liczą mniej niż 5000 mieszkańców. Położone są peryferyjnie w swoich województwach i odznaczają się mniejszym udziałem zakładów osób fizycznych w stosunku do ogółu podmiotów gospodarczych (od 55% do 80%). Można przypuszczać, że jeśli w miasteczku istnieją alternatywne miejsca pracy to mieszkańcy rzadziej podejmują próbę pracy na własny rachunek. Spośród miast o najniższym wskaźniku przedsiębiorczości aż 8 leży w woj. dolnośląskim, a 7 w podkarpackim (tab. 8).

Tabela 7

Wskaźnik przedsiębiorczości w małych miastach Polski w 2003 r.

Miasta o liczbie ludności	Liczba			Na 1000 mieszkańców
	miast	zakładów osób fizycznych	Ludności (tys.)	
do 2000	48	6 402	80,5	79,49
2000-2999	96	17 912	239,1	74,91
3000-3999	88	24 254	306,1	79,23
4000-4999	62	20 207	275,1	73,46
5000-5999	47	20 618	258,5	79,77
6000-6999	53	24 975	341,9	73,06
7000-7999	30	18 415	222,2	82,87
8000-8999	26	16 835	221,9	75,86
9000-9999	29	22 023	274,2	80,31
Razem	479	171 641	2 219,5	79,49

Tabela 8

Regionalne zróżnicowanie wskaźnika przedsiębiorczości w małych miastach w 2003 r.

Województwo	Małe miasta o liczbie małych prywatnych zakładów na 1000 mieszkańców									Razem
	do 39,9	40- 49,9	50- 59,9	60- 69,9	70- 99,9	100- 129,9	130- 149,9	150- 199,9	200- 299,9	
Dolnośląskie	–	7	11	12	17	4	2			53
Kujawsko-pomorskie	–	1	5	6	17	2				31
Lubelskie	1	1	4	8	6					20
Lubuskie	1	4	1	8	9	1				24
Łódzkie	–	–	–	4	9	6				19
Małopolskie	2	1	3	5	10	5	1	1		28
Mazowieckie	–	1	4	5	21	3	2	1		37
Opolskie	3	2	1	7	7					20
Podkarpackie	1	6	4	5	11	–	1			28
Podlaskie	1	–	2	5	9	5	1			23
Pomorskie	–	1	3	6	6				3	19
Śląskie	3	2	2	3	9	3	1	–	1	24
Świętokrzyskie	1	1	5	4	8					19
Warmińsko-mazurskie	1	3	6	8	6	2				26
Wielkopolskie	–	1	12	9	31	18	1			72
Zachodniopomorskie	–	2	6	6	19	2	–	–	1	36
Razem	14	33	69	101	195	51	9	2	5	479

Podsumowanie

W świetle przedstawionej analizy można stwierdzić, że zakłady osób fizycznych są ważnym elementem w strukturze gospodarczej małych miast. W 2003 r. funkcjonowało ich ponad 170 tys. Jak wykazują badania (Kamińska 2005) przeciętnie w takim zakładzie pracują 2 osoby. Można więc przyjąć, że w wyniku działalności gospodarczej osób fizycznych w małych miastach powstało ok. 340 tys. miejsc pracy.

Poszczególne miasteczka odznaczały się różną atrakcyjnością dla tworzenia małych prywatnych zakładów. Najwięcej powstało ich w miasteczkach:

- a) położonych w strefie podmiejskiej wielkich aglomeracji miejsko-przemysłowych;
- b) o silnie wykształconej jednej funkcji: przemysłowej, turystycznej lub uzdrowiskowej;
- c) położonych wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych,
- d) pełniących funkcje ponadlokalne.

Literatura

- Domański R., 1997, *Przestrzenna transformacja gospodarki*. Warszawa, PWN.
- Dunford M., Benko G., 1991, *Neo-fordism or Post-fordism?. Some Conclusion and Further Remarks*, [in:] *Industrial Change and Regional Development: the Transformation of New Industrial Spaces*, G. Benko, M. Dunford (eds.). Belhaven Press, London, s. 286-305.
- Glikman P., 2000, *Zmiany strukturalne w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw (MSP) w latach 1990-1998*, [w:] *Struktura gospodarki transformującej się*, A. Lipowski (red.) Wyd. „Zigguart” Warszawa.
- Heffner K., 2003, *Małe miasta a rozwój obszarów wiejskich*, [w:] *Problemy zagospodarowania terenów wiejskich w Polsce*, A. Stasiak (red.) Biuletyn KPZK PAN, z. 207, Warszawa.
- Horodeński, Rościszewski M., (red.), 1999, *Wschodnia Strefa Aktywności Gospodarczej*. Wyd. WSE, Białystok.
- Kamińska W., 2005, *Kształtowanie się pozarolniczej indywidualnej działalności gospodarczej w Polsce w latach 1988-2003*. Prace Geograficzne IGiPZ PAN Warszawa.
- Kołodziejewski J., 2000, *Koncepcja transformacji systemu planowania strategicznego rozwoju miast i regionów w świetle reformy terytorialnej organizacji państwa*, R. Domański (red.). Biuletyn KPZK PAN z. 192, Warszawa.
- Krätke S., 1991, *Cities in Transformation: The Case of West Germany*, [in:] *Industrial Change...*, op. cit.

- Meissner J., Borówka M., 1997, *Inwestycje zagraniczne w transformacji gospodarki regionalnej i lokalnej (na przykładzie woj. poznańskiego)*, [w:] *Problematyka rozwoju lokalnego w warunkach transformacji systemowej*, W. Maik (red.). Biuletyn KPZK PAN, z. 177, Warszawa.
- Sokołowski D., 1996, *Struktura kontinuum wiejsko-miejskiego w Polsce a proces kreowania „nowych miast”*, [w:] *Nowa generacja w badaniach gospodarki przestrzennej*, R. Domański (red.). Biuletyn KPZK PAN, z. 174, Warszawa.
- Strykiewicz T., 1999, *Adaptacja przestrzenna przemysłu w Polsce w warunkach transformacji*. Wyd. Nauk. UAM Poznań.
- Surażska W., 2000, *Liderzy lokalnego rozwoju*. „Rzeczpospolita”, 8.VI.
- Węclawowicz-Bilska E., 2003, *Ład przestrzenny w polskich uzdrowiskach*, [w:] *Społeczno-gospodarcze i przestrzenne aspekty ładu przestrzennego*, T. Ślęzak, Z. Ziło (red.). Biuletyn KPZK PAN, z. 205, Warszawa.
- Veltz P., 1991, *New Models of Production Organisation and Trends in Spatial Development*, [in:] *Industrial Change...op.cit.*